

Silvio Braica

Etnografski muzej Split

Split

etnografski-muzej-st@st.tel.hr

Sedmi stalni postav Etnografskog muzeja Split

Gledajući u prošlost, stalni postavi Etnografskog muzeja u Splitu bili su:

- Prvi stalni postav 1910. godine u zgradi Obrtne škole na Lučcu ("kuća Bartulica"),
- Drugi stalni postav 1919. godine u zgradi Zanatske škole na Lovretu (današnja Tehnička škola),
- Treći stalni postav 1924. godine u zgradi Vijećnice na Pjaci,
- Četvrti stalni postav 1934. godine,
- Peti stalni postav 1946. godine i
- Šesti stalni postav 1965. godine.

Zbog jasnoće, moraju se objasniti uvjeti u kojima je odlučeno pripremanje novoga stalnog postava: iako je Muzej od 1989. godine, kada je skinut dotadašnji stalni postav, svoju zgradu na Pjaci (u kojoj je od 1924. godine) koristio kao prostor za povremene izložbe i kao radne depoe, grad Split (ili pojedinci u gradu) čvrsto je odlučio prenamijeniti zgradu. Pri tome, Muzej nije imao nikakva jamstva da će u skorije vrijeme dobiti novu, adekvatnu zgradu, osim pustih obećanja. Kada su pritisci postali vrlo oštri, ravnatelj Muzeja izvijestio je zaposlenike na Božić 2000. godine da će se nakon blagdana Sveta tri kralja 2001. godine početi s realizacijom stalnog postava, koji bi trebao zaustaviti sve razgovore o iseljenu (ne i o preseljenju!) Muzeja iz dotične zgrade. Tako se i dogodilo - stalnim postavom porasla je i cijena zgrade. S njime je u Muzej ušla i javnost, te se više nije moglo "tiho" raditi na iseljenu.

Stalni postav, sedmi po redu, počeo se izvoditi 15. siječnja 2001., a svečano otvorenje bilo je 27. ožujka 2001. godine. Dakle, tijekom ta dva i pol mjeseca izvedeni su svi radovi, uključujući i građevinske radove unutar zgrade Muzeja (uređenje zidova,

bojanje zidova i drvenarije, uređivanje instalacija), a obavili su ih isključivo djelatnici Muzeja.

Izrađeni su stakleni podesti na koje su se postavljale lutke odjevene u nošnje. Dotjerane su postojeće te izrađene nove vitrine. U njima su postavljeni manji predmeti za koje je postojala opasnost od krađe (naročito nakit).

Izrađene su inscenacije realnih prostora (vidljive i u Vodiču), sve djela muzejskih restauratora i preparatora.

I sav "dizajnerski" posao (uređenje prostorija i vitrina) obavili su isključivo djelatnici Muzeja, bez ikakve pomoći izvana.

Nakon dovršenja postava izradile su se zajedničke i posebne legende te postavile u prostor. Legende su toliko opisne da postav ne zahtijeva posebna objašnjenja.

Svi predmeti i postav po prostorijama fotografirani su.

Napravljena je knjiga postava u kojoj je opisan svaki predmet izložen u zgradi. Plan stalnoga postava napravljen je ranije, istina za drugu zgradu i mnogo veći prostor.

Autorizacija i odobrenje Muzejskog vijeća ili bilo kojega drugoga (stručnog) tijela nije bilo potrebno, jer stalni postav nije bio namjenski financiran ni od jedne institucije niti iz jedne proračunske razine.

Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, kao ni Splitsko-dalmatinska županija, nisu ciljano sudjelovali u financiranju ovog projekta. Namjenski je u troškovima participirao grad s 89.900,00 kn. Ostatak je Muzej namirio nenamjenskim sredstvima Županije i grada, te vlastitim (besplatnim) radom i pomoći onih kojima je stalo do Muzeja.

Cjelokupni trošak stalnog postava, uključujući i oba vodiča iznosio je za 2001. godinu 134.832,28 kn.

Tiskane su i numerirane posebne ulaznice od 5 i 10 kn te gratis ulaznice. Muzej je, od otvorenja postava, ukupno posjetilo 3.530 osoba (ovdje se radi o broju registriranih posjetitelja, bilo da su karte kupili bilo da su dobili gratis ulaznice).

I tijekom 2002. godine Muzej je obnavljao stalni postav, sadržajno i tehnički. Tako su nadodane dvije prostorije na drugom katu koje su na početku radova na stalnom postavu služile kao priručni depoi. U njima se smjestila građa koja je bila zbijena na drugom katu.

Kroz godinu dana "života" postava, zaključeno je da je potrebno promijeniti rasvjetu u zgradi, te ugraditi dovoljno kvalitetne i jake klima-uređaje. To se i ostvarilo, tako da je cijelom prostoru pridodana nova kvaliteta: ugodno klimatiziran prostor uz kvalitetno svjetlo.

Kako je već rečeno, plan ili scenarij stalnog postava rađen je za drugu zgradu, pa je i u tome pravcu nastavljen rad. To se pokazalo primjerenim, jer se očekuje (u dužem razdoblju) seljenje javnih sadržaja Muzeja u nove prostore.

*

Neke osnovne naznake o stalnome postavu:

Stalni postav Muzeja

Voditelj projekta: Silvio Braica

Autori muzeološke koncepcije i izbor građe: Branka Vojnović-Traživuk, Sanja Ivančić, Ida Vranić, Silvio Braica

Scenarij stalnog postava: Silvio Braica

Stručna obrada muzejskih predmeta: Branka Vojnović-Traživuk, Sanja Ivančić, Ida Vranić, Silvio Braica

Autori oblikovanja postava i interijera: Miroslav Klarić, Volga Lopusinsky-Zoković, Lidija Labrović-Mataić, Sandro Vimer

Izrada inscenacija: Miroslav Klarić, Sandro Vimer

Uređenje vitrina: Volga Lopusinsky-Zoković, Lidija Labrović-Mataić

Fotografije postava: Branko Bralić

Restauratori i preparatori: Miroslav Klarić, Volga Lopusinsky-Zoković, Lidija Labrović-Mataić, Sandro Vimer

Replike nošnji: Lidija Labrović-Mataić, Volga Zoković-Lopusinsky, Božena Martinčević, Mirjana Kolumbić, Anita i Mario Galić, Posudionica i radionica narodnih nošnji

Raspored tema po etažama:

Prizemlje: Oružje, Viteške igre i plesovi, Pokućstvo

1. kat: Nošnje i nakit Jadrana, Ukrasne tekstilne tehnike

2. kat: Nošnje i nakit dalmatinskog zaleđa, Gospodarstvo, Tradicijsko rukotvorstvo

Tavan: Kućni pribor

*

Ovim postavom prikazan je tek dio bogate etnografske građe koju sakuplja i čuva naša ustanova. Izloženo je oko 500 predmeta s područja Dalmacije, iako Muzej posjeduje građu i iz ostalih dijelova Hrvatske, pa i šire.

Ukupan projekt rezultat je timskog rada svih stručnih djelatnika Muzeja i njegovoj su realizaciji pristupili uz uvažavanje likovnih i stručnih kriterija.

Rad na stalnom postavu tijekom 2001. godine uključivao je:

- čišćenje zgrade od nepotrebnih ostataka prijašnjih izložbi, ambalaže i drugoga,
- zidarske radove na unutrašnjosti zgrade - skidanje stare žbuke i postavljanje novog sloja,

- bojanje unutrašnjosti zgrade,
- popravak električnih instalacija,
- sastavljanje vitrina i izrada četiriju novih vitrina,
- čišćenje vitrina i svih staklenih površina,
- izradu postamenata za predmete,
- ugradnju alarmnog sustava u cijeloj zgradi,
- ugradnju video-nadzora,
- ugradnju zaštitne mreže i promjena stakala na vratima u prizemlju,
- izradu i postavljanje zastora na vratima u prizemlju i katu, te na prozorima na katovima,
- izradu scenarija i plana stalnog postava,
- odabir predmeta za stalni postav,
- preparatorsko-restauratorske radove na predmetima predviđenim za stalni postav,
- nabavku 40 lutaka za izlaganje nošnji,
- nabavku ekrana (*touch screen*) za prikaz CD-ROM-a *Splitske uspomene*,
- pripremu i postavljanje predmeta u prostoru,
- izradu inscenacija od gipsa, drva i stiropora na tri kata i na tavanu,
- fotografiranje cijeloga postava,
- pisanje i izradu legendi (skupnih i pojedinačnih),
- medijsku promociju stalnog postava u elektroničkim medijima, dnevnim novinama, svečano otvaranje stalnog postava,
- pisanje tekstova za vodič kroz stalni postav,
- biranje fotografija za vodič,
- tiskanje i izdavanje vodiča na hrvatskome jeziku,
- prijevod vodiča na engleski jezik i
- tiskanje vodiča na engleskome jeziku.

Rad na stalnom postavu tijekom 2002. godine uključivao je:

- promjenu cjelokupne rasvjete u zgradi Muzeja,
- ugradnju "*panik rasvjete*",
- ugradnju vatrodojavnog sustava,
- nadogradnju video-nadzora,
- stavljanje u funkciju dvaju prostora na drugom katu zgrade Muzeja i
- ugradnju klima-uređaja

Svi nabrojani radovi, uz nabavljene ateste za tehnička pomagala, pridonijeli su kako kvaliteti postava tako i sigurnosti posjetilaca što nije zanemarivo kada se sagledava-

ju svi aspekti rada Muzeja. Stav je uprave Muzeja da je čekanje na moguće neugodne događaje (krađe, požari i sl.) nedopustivo, te da ih se treba preduhitriti.

*

Vodič Etnografskog muzeja Split zgotovljen je mjesec dana nakon otvorenja stalnog postava, što bi u hrvatskim muzeološkim krugovima trebalo plijeniti pažnju. Izrađen je, to ne treba kriti, po uzoru na *Vodič Muzeja grada Zagreba* (format, generalije te opća zamisao "Vodiča"). Sve tekstove, fotografije i nacrt vodiča kustosi su radili uporedo s izradom postava. Konačni dizajnerski posao i grafičko oblikovanje Vodiča prepušteni su profesionalcima.

Nakon hrvatske inačice pokrenut je i posao prevođenja na engleski jezik. Grafički, *Vodič* na hrvatskom i *Guide* na engleskom jeziku identični su. Vodič na engleskom tiskan je mjesec dana nakon hrvatske inačice. I to je sve bilo napravljeno prije turističke sezone, dakle do mjeseca srpnja.

Za cjelokupnu izradu obaju vodiča, dakle za pisanje i prevođenje tekstova, grafičko oblikovanje i tiskanje vodiča (1500 komada - 1000 na hrvatskom i 500 na engleskom jeziku) Muzej je dobio financijska sredstva od grada Splita (već spomenuta u dijelu koji govori o financiranju stalnog postava).

Vodič je džepnog formata - 11,4 x 22,5 cm, cjelokupno koloriran, ima 76 stranica te 11 crno-bijelih i 79 fotografija u boji.

Muzej je za projekt stalnog postava dobio godišnju nagradu Hrvatskoga muzejskog društva *Pavao Ritter Vitezović* za 2002. godinu. Cijeli kolektiv Etnografskog muzeja Split zaslužio je nagradu jer, unatoč vrlo teškim uvjetima i situaciji u kojoj skoro nitko nije zainteresiran za njegov razvoj, teži stručnom napredovanju. Napredak ostvaren u 2001. godini, u godinama prije i onima poslije, rezultat je upornog rada potplaćenih stručnjaka. A priče o gradnji velebnih muzejskih zgrada, o skupim izložbama, o muzejskim menadžerima, o zapošljavanju muzeologa te o sličnim "vanzemaljskim" temama, za splitske muzealce (jer svi muzeji koji su na proračunu grada Splita dijele više-manje istu sudbinu) bivaju vrlo upitnima.

Opisana postignuća u normalnoj situaciji ne bi bila nešto naročito. Međutim, kada se radi i stvara u psihozi nebrige i nevoljkosti društva i države da sačuvaju vlastite korijene (čiji značajni dio vrlo uspješno čuvaju etnografski muzeji), svaki pozitivni pomak velik je dobitak.

Zadovoljstvo u muzejskom kolektivu tim je veće kada se zna koliko je nerazumijevanja i nevjerice bilo vezano za ovaj projekt, i to na svim razinama financiranja kulturnih potreba u našoj zemlji.

I za kraj, jedna vrlo važna napomena: danas smo svjedoci da tijelima vlade, županije i lokalne uprave, te raznim institucijama koje pribavljaju podatke i na njima grade razloge svoga postojanja, važnijima postaju raznorazni upitnici, križaljke, obrasci, izvješća, postoci, pravilno popunjavanje brojnih obrazaca (ovo se zaista može argu-

mentirati, ako je to uopće i potrebno) negoli činjenica da su muzejske izložbe, stalni postavi, knjige i časopisi ponajprije autorski i stvaralački čin, čiji se tijekom ne može uvijek predviđati i izražavati u kunskoj protuvrijednosti. Svako odobravanje projekata na svim nabrojenim razinama mora biti u dobroj volji, povjerenju (ravnatelji zato i trebaju postojati - oni su osobe od povjerenja za vlast koja ga imenuje - pa on to povjerenje ili opravda ili ne), te iskrenoj vjeri da projekt zaslužuje financijsku pomoć. Tek onda na red dolaze financije, te određivanje do koje mjere određeno tijelo želi sudjelovati u financiranju pojedinog projekta.

11.01

11.02

11.03

11.04